

ricos de Burdeos lo dicen , confiesolo ; pero tambien sabemos que no dicen de qual de las Calahorras , y que habia dos ciudades de este nombre : *Calagurris Nasica*, cuyas ruinas estan en Aragon , y *Calagurris Fibularen-sis* que está en Castilla ; por qué han de entender mas estos Autores de la una que de la otra ? Yo con las mismas palabras de Geronimo Zurita digo : *Utra earum nobilis sit Fabio Quintiliano alumno , neminem arbitror affirmare posse*. Concluyo , pues , en que Ambrosio de Morales se engañó en la patria de Prudencio , confirmando mi argumento del afecto con la experiencia ; pues vemos que por hacerle no solamente ciudadano de su ciudad , sino natural de su provincia contendieron y contienden agora tantos Autores ; y así vuelvo a repetir aquí lo que en esta materia dixé en mi carta.

CARTAS LATINAS DE LUPERCIO LEONARDO

Y ARGENSOLA

A JUSTO LIPSIO,

CON SUS RESPUESTAS.

Aquellas ineditas , y estas impresas en sus Centurias.

I.^a

NE ignotus ad te accederem , Lipsi , uti volui prævia Nunii Mendozii a cubiculo Principis commendatione , quem nosti , quem jure amas ; causas tamen propter quas me amare debeas , a me scies. Ego , Lipsi , ingenium tuum admiror , animi tui candorem amo:

mul-

multa ab amicis tuis audivi ; sed illis tacentibus , quos edis persuadent Libri , ex quibus ego multa commoda excerpti moribus , ingenio. Sed quid ago ? causas volui ut scires quibus adductus me amares , & illas affero quibus te debeam ; sed id ipsum ad amorem mei debet incitare. Hoc Sapientibus insitum est , barbaris etiam , addo & brutis animantibus , ut sibi in amando despondeant. Exempla redundant. Te ergo , Lipsi , amo , atque ita amo , ut salutis meæ , amicorum etiam qui me contingunt partem tibi tribuerem , ut tua auctior esset. Timeone ut quondam illi Auditori tuo mihi respondeas , amanter hæc potius quam sapienter ; quia nolis e medio spatio ad carceres revocari. Sed obsecro humanius hæc. Ama , ama vitam , noster , ex quo te natura publico bono dicavit. Tu etiam fidem obligasti : iure tecum ago. Ubi Cæsar ? Ubi Seneca ? Ubi Fax illa historica ? Promisisti hæc omnibus , a qua fide , si te omnes , ego numquam liberarem. Hæc omnia si expleveris (expleas utinam) adhuc officium tuum requiram : onus nimirum Scriptoris. Scriptor es Regius : ne Regem Scriptor verè Regius eâ gloria priva , quæ illi a te potest maxima provenire , digna quam Alexander invideat. Hoc vehementer opto ; scire velim an frustra : nam & ego Scriptor sum Regius ; sed adhuc portum teneo , ac mihi cum navigandum Pacifico vel Mortuo mari cursus agetur : ubi , etsi nubes & tenebræ , nulla naufragia. Tamen horreo iratum mare vivum & vivorum , ubi amor , odium , adulatio , Manes veritatem terrent. Vellem te Ulysse sapientissimo uti , ut me exemplo tuo doceres fugare has Syrenas , has Caribdas , hos Poliphemos. Redeo ad initium. Ita te , Lipsi , amo , ut liber si essem (uxorem habeo , pater sum , expertus scis quale hoc iugum) hinc irem ad te visundum , mihi quæ Edetano essent Lovanium & Lipsius , quod Gaditano illi Roma & Livius. Igitur me inter tuos numeræ. Illuceant mihi litteræ tuæ aliquando ; frequentius si petam , peccem in publicam utilitatem , cui te das. Velim etiam noscas alios qui me contingunt. Duo sunt mihi fratres : Bartholomæus , &

K 2

Pe-

Petrus, uterque ad Sacerdotium cooptatus; iunior etiam D. Augustini castra sequutus est. Ille Jurisperitus, hic Theologus. Ambo tamen avidissimè amplexi quas ipse amat Litteras, teque diligunt. In hoc pares sumus, annis ego maior, explevi quadragessimum, ingenio superant. Hi te ore meo consalutant; trium hæc una vox, salvere Lipsium, una inquam; nam Geryones sumus, amore, non regno. Regno! Apage. Scripta sunt animo Antigonii verba: O nobilem magis, quam felicem pannum! Cætera habes; hæc mea sententia. Vale decus nostrum. Madriti Idibus Julii M. DCII.

RESPUESTA DE JUSTO LIPSIO

Que se halla en la Centuria IV. Epistola XXVI.

O amicam tuam scriptionem! O elegantem & eruditam! Et pararium tu etiam alium quæras meo amori? Mihi crede, vel alter hic titulus iungat & adstringat: quid uterque, & sic eximius? Imus, imus quò nos trahis, & amicitia ac fidei dextram reddimus porrigenti. Tibi tantum? imò & fratribus tuis duobus, quos ab eadem duplici nota commendas: & ut nunties ijs de affectu meo mutuo, hoc rogo. Mi Luperi, tales Geryones plures in Hispania nobis sint; regnum teneant, sed in litteris: quoniam illud sceptrorum magnanimo dicto spernis. Sed quò pauciores ibi, magis fortasse lucetis, sicut in nocte clariora illa astra. Quod autem hortaris me ad edenda porro quæ concepi & affeci, ac nominatim vestrum Senecam; velle non abnuo, utique de isto, quem amo & æstimo super omnes (audebo dicere) sapientia doctores. Gloriamini, & quanquam Hispania illa multa pacis docora tulit;

Nil

*Nil tamen hoc habuisse viro præclarius in se,
Nec sanctum magis, & mirum rarumque videtur.*

Itaque iure operam ei damus, & adminiculamur quâ possumus; sed invaletudo tardat, aut sustinet, tum & ætas mea frigus iam & ignaviam habet. Quid etiam? assidua tristitia hæc temporum, bellorum implexa series, animum non erigit: imò sapientia & constantia opus est, ut a lapsu teneamus. Sortem nostram, etsi dissitus audis: & nisi adamantinus es, miseraris. Vobis gratulor in illa pace ingenium, atque has artes colentibus: & ut diu liceat, Numen precor. De consilio tuo scriptionis, & ut mare illud Pacificum sive Mortuum (ita eleganter iocaris) naviges ac teneas, omnino probo ac consuadeo: ad nostrum istud Arctòum si venis, pericula sunt, & nec Ulysses tutò naviget:

*..... ita perfurit acri
Cum fremitu, sævit que minaci murmure pontus.*

Tuta, tuta, id est vetera; & me eorum amantem ama. Ego te & tuos fratres, certò & fide antiqua. Lovanij III. Kal. Sept. postridie quam tuas vidi M. D. CII.

II.^a CARTA

DE LUPERCIO A LIPSIO.

NON Madriti quò mittebantur; sed Cæsaraugustæ, ubi privatis litibus assidere me oportet, tuas litteras, doctissime Lipsi, accepi, eò seriùs, sed jucundius; patria enim, concivibusque spectantibus honorari iocundissimum est, maximè cum honores qui a te proveniunt, Regiis anteponeudos putem: nam illi nunquam sine iudicio, ii fortunæ beneficia sunt aliquando. Attamen

non

non huic lætitiæ defuit comes angor , cum invaletudo, bellaque detestanda animum corpusque tuum angant , & ab edacibus curis labores quos publicæ utilitati , immortalitati que dicaveras , intercipientur. Sortem vestram , ut ais , audio , imò video ; non tamen cum Epicureo Poeta cantare juvat :

Suave mari magno turbantibus æquora ventis

E terra magnum alterius spectare laborem.

Sed mente , sed voto vobiscum jam navim conscendo, iam castra & signa sequor , clasicoque excitor , multa mecum causam communicant : vera Religio ante omnia, quam Romano Pontifice duce profiteor , quæ amore flagrat : Princeps deinde , e cuius Aulico grege , etsi absens , numerus sum , dum Augustæ eius Matri , sanctissimæ foeminæ , inservio : amici præterea , quos in discrimine sæpe audio , & quid de illis agatur , perpetuò timeo ; & de te præcipuè inter hos , ut Luna inter minora sidera conspicuo : tandem sententia illa plausu dignissima, scilicet ; homo cum sim , nihil humani a me alienum puto. Adsit Deus votis , teque longævum saluti restituat , tibi otia faciat , ut ingenium tuum nobis adfluat. Gratularis nobis in pace , ut ais , artes & ingenia colentibus. Quæso , mi Lipsi , ignoras nos , aut simulas ? nos Musas colimus ? quibus ducibus , quibus præmiis ? virtus maximum præmium ; fateor ; sed lethargus nos tenet. Virtuti vale diximus , luxûs & pecuniæ villa mancipia sumus. Utinam non citò timenda exempla. Cæterum virtutis rigidos Satellites credi cupimus , larvæ & præstigia tantum. Pauci excipiuntur , & inter hos Doct̃or Bartholomæus Laurentius in vetustissimo Cæsaraugustano Templo Deiparæ vulgò *de Pilari* Canonicus , Theologus , Latino Græcoque sermone peritissimus. Doct̃or Bartholomæus Morlanes , Jurisperitus , qui in eodem Templo Religio fungitur Sacerdotio , florente ætate , magnum ingenium virtutibus æquans. Gabriel Alvarez , Sacerdos de

So-

Societate Jesu , vestro Andreæ Schotto notus , o qualis vir ! In sacris litteris periculum si feceris , magnum Theologum invenies. Si in Hebræo , Græco , Latinoque sermone , Hebræum , Græcum , Latinum ; sed moribus has superat laudes. Superest mihi Doct̃or Dominicus Avengochea , unus ex Regiis Judicibus a litibus judicandis , cuius litteras cum his accipies , in eis que ingenium judicabis. Hæc lepidissima capita scripta tua admirantur : te ex animo diligunt & consalutant. Ne dedigneris inter tam probos viros novitium amantem recipere , eiusque audaciam audire. Filius est mi Gabriel , qui nondum decimum quintum ætatis annum explevit , Latinæ , Græcæque Linguæ non ignarus , moribus candidissimis , puer meliori ævo , meliore patre dignus. Is me tuas litteras legentem , & patruos in eis a te salutados audiens , interpellavit , aitque : mi Pater , Lipsius de me nec ullum verbum ? nullum quidem ego. At ille : tu de me ad Lipsium ? ego ? nullum. Ergo a te iniuria ? quid , inquam ego ad doct̃issimum Lipsium de puero ? quid , ain' tu ? a me amari , coli , & suas avidissimè lucubrationes amplecti. Sanusne es , puer , qui numquam eas attigisti ? respondi illi subridens. Aliquot Epistolas tuas recitavit , nulla sua hæsitacione , magnoque meo gaudio , usus comico verbo , patrisare eum exclamavi. Hos igitur ad te duco amicos , dexterisque iniungo sancta ac non violanda fide. Tu , mi Lipsi , si Dominico rescripseris (omniò rescribendum puto homini judici , probo , docto , & amanti) utere aliena manu ; nam imperitiæ nostræ chyrographum tuum non facile negotium exhibuit. Ama nos , doct̃issime , & si vacaverit , per te , vel per alios fac nos certiores valetudinis tuæ , quam tibi corporis Nestorem , animo æternam cupio. Vale Litterarum Princeps. Cæsaraugustæ Kal. Decemb. M.DCII.

RES-

RESPUESTA

DE LIPSIO A LUPERCIO,

Que se halla en la Centuria V. Epistola XX.

LUPERCIO LEONARDO ARGENSOLÆ S. D.

SUaves vestræ litteræ, addam etiam lætæ, parum suavi, aut læto meo tempore advenerunt. Neque enim in valetudo solum me, sed morbus habebat, & medici, aut medicina in oculis: tamen rescribendum vel breviter censui, abeunte Nuncio Mendozio nostro, & Hispaniam suam iussu Principum repetente. Breviter inquam, scribo; sed animo largiter: qui vos tales quomodo non amet? In doctrinam non affecti solum, sed ea perfusi estis. Me serio & candide (ita solet vestra natio) amatis: & ego non reponam affectum? Facio, liceret modo sapius, liceret propius vobis frui: suave huic animo esset. Et, Deum immortalem! quam tempora hæc turbida amicitiam, id est, solem illum animorum requirunt! Bella perseverant titulo Civiliū tristia, eventibus parum fausta. Auditis credo, & nobiscum doletis. Hæc ætas in metu est ob hostiles apparatus: & oppidum hoc nostrum iam in limite etiam belli. En quò ventum! Scitis sedem hîc pietatis & doctrinæ esse: periclitatur utraque cum illo minui in Belgis, non enim dicam perire. Sed hæc tristia,

Que procul a nobis flectat fortuna gubernans;

aut Deus potius, ut piè magis loquar. Læta succedite. Lætum enim certè, quod producis, & nominas in eo etiam tractu amicos nobis, id est, doctrinæ: cuius instar aliquod

quod in me (quid enim aliud?) amant. Inter eos Gabrielem Alvarezium e Societate Jesu de una epistola nosse me puto, quam ante annos duos, tres, Andree Schotto benignè de me scripsit. Redamare me seriò dicito: non eum falles. Idem de Doctore Bartholomæo Laurentio Theologo, Doctore Bartholomæo Morlanes Jureconsulto, quorum doctrinam prædicas, scribere me & sentire scito. Quid de Gabriele tuo lepidissimo puero? hunc ego per te dissuavior, & in optima via pergere hortor, & ad candidam calcem pervenire. Faveo toto animo, & ad patris & patruorum exempla voco. Plura non licet, hæc ipse ægrè, & ægrum referent; affectu tamen valido & vivo. Lovanij XV. Kal. April. M.D.C.III.

III^a CARTA

DE LUPERCIO A LIPSIO,

La qual supone otra de Lipsio a Lupercio, aunque no se halla en sus Centurias.

EGO apud te mortuus, vel ingratus tui, Lipsi? illud malim, a quo non procul abfui: istud timui; sed desino timere, nam indicta causa candidus Judex neminem damnavit. Audi me pro me. Postquam in Augusta & polluta Aula Madriti Nunnus noster, ac suavissimæ litteræ mihi illuxere, ille ad suos Lusitanos, ego ad meos Edetanos, ad patriam, ad satis amplas & antiquas ædes in Cæsaraugustana Colonia, & ad non invenustum suburbium, rus amœnum & quasi urbis vicum, templo & aliquorum civium domibus ornatum, nomine Arabe MOZALBARBA satis notum. Postea vero quam Aulæ vale dixeram, hoc erat in votis Musis & quieti litare, & ex propinquo rure commodi illud capere quod Laches Terentianus. Hic ego cum signatis

I. Not.

L

lit-

litteris Nunnium expectabam; sed illi patria & cura moras de more fecerunt. Tandem bellicus animus, seu iussio Principum itinere breviori citatis equis eum arripuerunt. Ego litteras Bartholomæi Morlanii aligatas, curante quodam mercatore Gallo, misi nescio quo alite, dum medicis & medicinis, ne dicam morbo laborarem lethali, ut ipsis videbatur, & mihi prosilientes lacrymæ uxoris, fratrum, filii, ac amicorum vultus testabantur. Evasi non ad salutem; ad cruciatus. Pedes, manus, & lingua usum amisere, & quod pessimum est, vacillabat cerebrum. Totam Arabiam bibi, sanguinem ad animi deliquium misi, peregrina & domestica unguenta siccavi. Quid plura? Ferè bienio in hac palœstra odiosa, sicut illa Henrici Stephani, vapulavi. Servavit me denique ille vere Servator Christus. Iam ipse ipsissimus sum, & Lipsio quem summe amo & æstimo, litteras mitto, a quo gratulationem spero, & eius amoris indicium. Avidissime Manuductionis, Physiologiæ, Vestalium, & divæ Hallensis libellos tuos nuper legi; doctos, sapientes, & pios, uno verbo Lipsiacos. Ego a te fide ut ais *antiqua* amor, tu ab omnibus bonis & doctis iure amaris. Quid ni inter hos Bonaventura Vulcanio? Sic ego a te facile, tu ab illo facillime, quod cupio impetravimus. In libello Vulcanii, cui titulus *De Litteris & lingua Getarum sive Gothorum*, fragmentum poematis sermone Theutonico reperi in laudem Divi Annonis Coloniensis Archiepiscopi, Vulcanio referente ab eo servatur pignus prisce sermonis. Est mihi opus pluscula carmina legere, in quibus de missione & peregrinatione omnium Apostolorum agitur, ubi fragmentum Vulcanius obtruncavit. De Divo Annone nihil ad rem; sed unà cum Theutonicis versibus accedat Vulcanius interpres latinus, alioquin Plautinum Penulum nobis misisset: etiam & notæ, in quibus de nomine & ævo Theutonici Poetæ. Quid moror? Sus, vota adimple. Vale, mi Lipsi, iterum vale. Me & Gabrielem ama. Fratres Vallisoleti commemorantur, tui ex animo. Mozalbarbæ Idibus Aprilis 1605.

NO-

NOTICIAS

PARA LA VIDA

DEL DOR BARTHOLOME LEONARDO
Y ARGENSOLA.

1. **E**L Doctor Bartholome Juan Leonardo y Argensola fue hermano legitimo de Lupercio, cuya vida dexamos referida, y solo inferior a él en la edad. El haber escrito en ella que el apellido *Leonardo* es antiquissimo en la ciudad de Ravéna; que Pedro Leonardo, uno de sus ilustres ascendientes que sirvió al Rey Catolico en la Conquista de Granada con soldados a su costa, trasladó este linage al Reyno de Aragon; que fue padre de estos dos célebres hermanos Juan Leonardo, Secretario y Gentilhombre del Emperador Maximiliano, nos escusa de repetirlo aquí con mayor prolixidad.

2. Nació nuestro Bartholome en Barbastro (la antigua Burtina de los Romanos, segun alguno, ahora ciudad ilustre de Aragon) por los años de 1564. Aunque su padre se hallaba en Alemania, dispuso que pasase a estudiar en compañía de su hermano Lupercio a la famosa Universidad de Huesca, donde mostró luego quan temprano habia amanecido en él la luz poetica; pues en sus tiernos años compuso unas elegantes octavas en alabanza de la Orden de la Merced, que se leen al principio de la *Divina y Humana Poesia* del P. Fr. Jayme de Torres. En ella misma estudió Letras humanas, la Filosofia, y el Derecho, que fue su profesion, con aquellos progresos, que eran de esperar de su felicissimo ingenio, y que le merecieron el grado de Doctor en Leyes. Es regular que en Zaragoza se

L 2

die-